

DAUSES, August (1998): *Englisch und Französisch. Zwei indogermanische Sprachen im Vergleich*. Stuttgart: Franz Steiner Verlag, 122 p.

Qui cregui que aquest llibre conté la comparació de les dues llengües esmentades en el títol quedarà desil·lusionat: es tracta més aviat de la comparació de dos tipus lingüístics, l'aïllant i l'aglutinant/flexional, amb la finalitat didàctica de posar en relleu les propietats essencials de les llengües indoeuropees; amb aquest fi, són l'anglès i el francès (al costat de l'alemany) que es descriuen com a representants d'aquesta família lingüística (i al mateix temps, del tipus agluti-

nant/flexional), en contraposició al xinès i, en determinats casos, al japonès o a altres llengües no indoeuropees.

L'originalitat del llibre rau en el fet que, al contrari del que es fa d'ordinari en la tipologia lingüística, l'autor enfoca l'aspecte diacrònic, és a dir, el dinamisme que caracteritza l'evolució de llengües com ara l'anglès i el francès, tenint aquestes l'avantatge, a més d'ésser entre les més conegudes, d'haver recorregut llur camí d'evolució amb més rapidesa que les altres llengües de les respectives famílies, la germànica i la romànica.

El principi fonamental que, segons l'autor, distingeix les llengües aglutinants/flexionals de les aïllants és el **pleonasme**, mentre que en xinès l'ús dels signes depèn del context, és a dir que són utilitzats tenint en compte les exigències de la situació (*bedürfnisadäquate Verwendung*); en les nostres llengües indoeuropees els elements gramaticals (ben al contrari dels lexicals, que s'utilitzen com en xinès) s'apliquen automàticament segons regles fixes no obstant llur redundància en molts contextos.

Així, el concepte de "passat" s'expressa, en ambdós tipus de llengües, per mitjà sigui d'un adverb, com ara *ahir*, sigui d'una locució adverbial, com ara *fa un any*. Les llengües flexionals hi adjunten, pleonàsticament, desinències de "temps", per exemple, *fa un any anàvem a tal indret, fèiem tal cosa, volíem... no podíem, etc.* L'acabament d'una acció, en xinès s'indica —però només quan convé— amb un signe que es posa a la fi de l'oració: això és suficient com a informació i no cal adjuntar-hi res més. el mateix principi val per al concepte de pluralitat. tots els numerals, tret de "1", l'expressen el més clarament possible. Tanmateix, nosaltres hi afegim una desinència redundant: *tres pans*. A fi de marcar la persona del verb disposem de dos mitjans, a saber desinències i pronom personal, utilitzats juntament: *jo canto*, mentre que els japonesos, en la majoria dels casos, renuncien a marcar la persona, els francesos arriben a marcar-la fins a tres vegades: *moi je chanterai*.

El pleonasme de l'ús dels signes està en relació amb llur **abundància** en el repertori d'elements gramaticals. El principi que enllaça aquests dos fets és un dinamisme creatiu; en altres termes: hi ha un impuls intrínsec al llenguatge, el qual engendra sempre nous mitjans que prenen llur existència en els actes de paraula. L'autor anomena *generacions* els diversos signes que marquen, per exemple, la persona del verb: *eux, ils chantent*, introduint, així, nocions de diacronia en la seva argumentació. En efecte la desinència *-nt* és de llunyà origen indoeuropeu, mentre que *ils*, anteriorment *il*, (<illi, nominatiu plural) es remunta al llatí tardà i que l'ús de *eux* (<illos, acusatiu, a l'origen), com a subjecte, data de pocs segles.

D'aquesta manera, el dinamisme lingüístic es presenta com un cavallet que es mou contínuament transformant de tant en tant un mot independent en un nou element gramatical. Aquest procés, anomenat *gramaticalització* consisteix en la reinterpretació d'un mot que es troba molt sovint en un context determinat. Això va succeir, per exemple, amb el substantiu llatí *passus*: en expressions com ara *non vado passum* "no vaig ni un pas", *passum* (> *pas*), en comptes d'ésser comprès com a substantiu pogué interpretar-se també com a "auxiliar" o reforç de la negació. L'efecte d'aquesta reinterpretació va ser la partició del mot llatí en dos elements significants: *pas* substantiu (com abans) i *pas* partícula, procés que, lligat amb l'augment de la freqüència d'ús de l'element de reforç, es va realitzar en català, occità, francès i piemontès.

Un tret important del dinamisme lingüístic és la **irreversibilitat** de molts fenòmens. Un lema qualsevol pot esdevenir element gramatical però la innovació inversa no s'observa gairebé cap vegada. Un element que ja és freqüent en determinats contextos pot esdevenir-hi obligatori mentre que, en canvi, un element obligatori mai no arriba a ésser suprimit. El que passa de debò és que als elements que semblen només acompanyar altres de més importants, els parlants hi posen sempre menys atenció, amb el resultat possible que se'n perdi la funció. Això s'esdevingué amb la *e* final del sufix ital.port.cast. *-mente* (= cat.fr. *-ment*), que havia estat l'ablatiu del substantiu llatí *mens*: aquella *-e*, de tenir la funció d'indicador de cas, va passar a no ser altra cosa que una part material indistingible del sufix *-mente*.

Un altre fet posat en relleu per l'autor (p. 40-58) és la falta, en la llengua xinesa, de marques formals de classes de mots. La discussió és enfocada entorn del dualisme **substantiu vs. verb**.

L'autor hi distingeix entre el fet particular de certes llengües de posseir classes de mots i una propietat universal del pensament humà que és l'oposició de **cosa** a **acció**, oposició que es materialitza sigui en els lexemes que s'utilitzen exclusivament sigui en la creació d'elements gramaticals que confereixen a l'arrel en qüestió la qualitat de substantiu o de verb: pronoms personals, en el darrer cas, i demostratius i/o articles, en el primer.

Quant a la diacronia de les llengües (p. 59-119), l'autor blasma els romanistes tradicionals re- traient-los, en examinar els fenòmens més importants de morfosintaxi, de partir de prejudicis i postulats equivocats. Segons ell, els vicis principals són la teleologia i la idea errada que els parlants creen els nous mitjans lingüístics per raons de fretura. Caldria reconèixer, al contrari, el principi fonamental, oposant-hi el pleonasma dinàmic.

És un defecte de la romanística tradicional d'estar pagada de si mateixa. L'autor es troba en una posició més avançada en haver estudiat el xinès i altres llengües no indoeuropees que contrasten pregonament amb el llatí i les llengües romàniques. La crítica que ell adduï està justificada i els arguments que presenta poden convèncer fins i tot qui no en comparteix la base ideològica. Només cal observar que hi ha un procediment encara més apte d'explicar el canvi lingüístic, a saber, un plantejament estrictament racional, basat en observacions del comportament humà i, quant a l'aspecte quantitatiu dels fenòmens, en la teoria de la informació. He aplicat aquest mètode al meu llibre intitulat *El cambio lingüístico*, Barcelona: Universitat Autònoma, 1998, i en altres treballs anteriors que tracten del mateix tema.

Heus ací una darrera observació tocant a la presentació del contingut del llibre. No hi ha cap nota a peu de pàgina ni cap indicació —tret d'una bibliografia magríssima i antiquada— d'autors i/o títols de treballs d'altres lingüistes, excloent-hi tota sospita de plagi, a raó de l'originalitat almenys del conjunt i de la presentació de les idees; lamento nogensmenys l'absència de referències concretes a la discussió en curs.